

BLS sem - II

Program code - 3200210, sub-code - 35803

G.P. code 10010682

(3 hours)

[Marks: 100]

1. Answer the following in one or two sentence.

20

- a. What are good offices?
- b. Give any two distinguish between Conciliation and Negotiation.
- c. State any two aims and objects of Arbitration and Conciliation act 1996.
- d. What is the time limit for giving an Arbitral Award?
- e. Who is a presiding arbitrator?
- f. What is Permanent Lok Adalat?
- g. What is Alternative Dispute Resolution?
- h. Write any two qualifications of an Arbitrator.
- i. What is the language of the arbitral proceeding?
- j. Who can be the parties of the Arbitration Agreement?

2. Write Short Notes on (Any Four)

20

- a. Application for setting aside Arbitral Award.
- b. Commencement of Arbitral Proceedings
- c. Foreign awards.
- d. Appointment of Conciliators
- e. New York Convention.
- f. Advantages of Mediation

3. Situational Problems (any two)

12

- a. Mr. X and Mr. y refer to issues to arbitration. During the arbitration, arbitrator attempted to settle both the issues. After much effort 1 issue was settled and the conciliator drafted agreement on a paper, according to which Mr why has agreed to pay Rs. 2,50,000/- to Mr X immediately.
  - (i) Was it legal and proper for arbitrator to attempt for settlement?
  - (ii) Can arbitrator proceed with the other issue in arbitration?
  - (iii) What action can be taken by Mr X if Mr Y failed and neglected to pay the amount as a agreed.
- b. A fire insurance company under its policy stipulated and arbitration clause saying that all benefits under the policy shall be forfeited if neither action not arbitration is commenced within 3 months of the rejection of the claim.
  - (i) Whether search Claus is valid?
  - (ii) Does the Limitation Act 1963 applied to the arbitration?
  - (iii) Whether the court has power to extend the time?

BLS sem - X

c. In an agreement between publisher and author it was provided that the dispute shall be referred to the arbitration of the two arbitrators. After the dispute arose the author vide a legal notice nominated Mr X as the sole arbitrator. Replying on the arbitration clause the publisher nominated Mr. Y as the arbitrator. The author filed an application under section 11 of the Arbitration and Conciliation Act 1996 for appointment of sole arbitrator on the ground that he cannot afford arbitration by two arbitrators as it will be very costly. Decide.

4. Essay type questions (Any Four)

48

- a) When does Foreign award becomes binding on parties to the arbitration?
- b) Discuss the role of Conciliator and Explain Conciliation Proceedings.
- c) Explain the concept of Lok Adalat. What do you mean by Permanent Lok Adalat?
- d) Explain the role of the court in the arbitration proceeding.
- e) Examine the provisions relating to Jurisdiction of Arbitral Tribunals under the Arbitration and Conciliation Act, 1996.
- f) Discuss the powers, duties and obligations of the arbitral tribunal.

BLS sem - X

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास

एकूण गुण: १००

१. पुढील एक किंवा दोन वाक्यात उत्तर द्या

अ. चांगली कार्यालये काय आहेत?

ब. समझोता आणि वाटाघाटी यातील कोणतेही दोन फरक द्या.

क. लवाद आणि सामंजस्य कायदा 1996 ची कोणतीही दोन उद्दिष्टे आणि उद्दिष्टे सांगा.

ड. लवाद निवाडा देण्यासाठी वेळ मर्यादा किती आहे?

इ. अध्यक्षीय लवाद कोण आहे?

फ. कायमस्वरूपी लोकअदालत म्हणजे काय?

ग. वैकल्पिक विवाद निराकरण म्हणजे काय?

ह. लवादाच्या कोणत्याही दोन पात्रता लिहा.

य. लवादाच्या कार्यवाहीची भाषा काय आहे?

र. लवाद कराराचे पक्ष कोण असू शकतात?

२०

२. लघु नोट्स लिहा. (कोणत्याही चार)

अ. लवाद निवाडा बाजूला ठेवण्यासाठी अर्ज.

ब. लवादाच्या कार्यवाहीची सुरुवात

क. परदेशी पुरस्कार.

ड. कॉन्सिलिएटर्सची नियुक्ती

इ. न्यूयॉर्क अधिवेशन.

फ. मध्यस्थीचे फायदे

२०

३. परिस्थितीविषयक समस्या (कोणत्याही दोन)

अ. मिस्टर X आणि मिस्टर Y लवादाच्या मुद्द्यांचा संदर्भ घेतात. लवादादरम्यान लवादाने दोन्ही मुद्द्यांवर तोडगा काढण्याचा प्रयत्न केला. बऱ्याच प्रयत्नांनंतर 1 मुद्दा निकाली काढण्यात आला आणि कॉन्सिलिएटरने एका कागदावर कराराचा मसुदा तयार केला. त्यानुसार श्री का रु श्री X ला ताबडतोब 2,50,000/-

i. लवादाने तोडगा काढण्याचा प्रयत्न करणे कायदेशीर आणि योग्य होते का?

ii. मध्यस्थ लवादातील इतर मुद्द्यांबाबत पुढे जाऊ शकतो का?

iii. श्री Y अयशस्वी झाल्यास आणि सहमतीप्रमाणे रक्कम देण्यास दुर्लक्ष केल्यास श्री X द्वारे कोणती कारवाई केली जाऊ शकते.

१२

ब. आग विमा कंपनीने तिच्या पॉलिसी अंतर्गत विहित केलेले आणि लवादाचे कलम असे म्हटले आहे की दावा नाकारल्याच्या 3 महिन्यांच्या आत मध्यस्थी नसलेली कोणतीही कारवाई सुरू न केल्यास पॉलिसी अंतर्गत सर्व फायदे जप्त केले जातील.

i. शोध क्लॉज वैध आहे की नाही?

ii. लवादाला मर्यादा कायदा 1963 लागू होतो का?

iii. न्यायालयाला वेळ वाढवण्याचा अधिकार आहे की नाही?

BLS sem-X

क. प्रकाशक आणि लेखक यांच्यात झालेल्या करारात अशी तरतूद करण्यात आली होती की वाद दोन लवादांच्या लवादाकडे पाठविला जाईल. च्या नंतर मिस्टर एक्स यांना एकमेव म्हणून नामांकित केलेल्या कायदेशीर नोटीसद्वारे लेखकाने वाद निर्माण केला मध्यस्थ लवादाच्या कलमावर उत्तर देताना प्रकाशकाने श्री.लवाद म्हणून वाय. लेखकाने कलम 11 अंतर्गत अर्ज दाखल केला लवाद आणि मंजस्य कायदा 1996 ला एकमेव मध्यस्थ नियुक्तीसाठी त्याला दोन लवादांद्वारे लवाद पसवडणार नाही हे कारण असेल खूप महाग. ठरवा.

४. निबंध प्रकारचे प्रश्न (कोणतेही चार)

४८

- अ) लवादातील पक्षांना परदेशी पुरस्कार कधी बंधनकारक होतो?
- ब) कॉन्सिलिएटरच्या भूमिकेची चर्चा करा आणि सामंजस्य प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- क) लोकअदालतची संकल्पना स्पष्ट करा. परमनंट म्हणजे काय लोकअदालत?
- ड) लवादाच्या कार्यवाहीमध्ये न्यायालयाची भूमिका स्पष्ट करा.
- ई) लवाद आणि सामंजस्य कायदा, 1996 अंतर्गत लवाद न्यायाधिकरणाच्या अधिकारक्षेत्राशी संबंधित तरतुदीचे परीक्षण करा.
- फ) लवाद न्यायाधिकरणाचे अधिकार, कर्तव्ये आणि दायित्वे यांची चर्चा करा.

BLS Sem - X

Paper / Subject Code: 35803 / Alternate Dispute Resolution System.

Time : 3 Hrs.

Total Marks: 100

1. All questions are compulsory.
2. All questions carry equal marks.

Q.1] Answer in one or two sentences.

1. Write any two qualification of an Arbitrator.
2. What is Negotiation?
3. What is the language of the arbitral Proceedings?
4. What is the role of Conciliator?
5. What is Alternative Dispute Resolution?
6. What is Settlement Agreement?
7. What do you mean by Arbitral Tribunal?
8. What is Mediation?
9. What do you mean by Foreign Award?
10. Write any two qualifications of an arbitrator.

20

Q.2] Write short notes (any four) of the following.

1. Termination of Arbitral Proceedings.
2. Distinguish between Arbitration and Conciliation.
3. Forms and content of Arbitral Award.
4. New York Convention.
5. Interim measures by the court.
6. Appointment of Conciliator

20

Q.3] Solve (any two) of the following.

12

a) A dispute arose between the parties as regards the venue of the arbitration. Under the Arbitration Agreement the decision is to be given by the joint Arbitration Committee on such issue. The question before the Supreme Court was whether such a decision is appealable :

(i) Do you think that such a decision is appealable?

(ii) The decision given by joint Arbitration Committee can be considered as an interim award is award? Explain.

b) In the Development agreement between owner and developer, there is clause to refer the dispute to the arbitrator. The Owner has filed the suit in the Civil Court to declare the Agreement as null and void.

(i) Is such clause 'Arbitration Agreement'?

27719

Page 1 of 4

4FAC7FA6E47151B695BF1134511FC47B

(ii) What will be the position of the said 'Arbitration Agreement' in case the Development Agreement is declared null and void.

(iii) What can be the judicial order if the Developer point out the Arbitration clause in Agreement to the Court?

c) In a dispute which has arisen between the parties, an arbitrator duly appointed by parties gave Award. A Petition u/sec. 34 for Setting Aside the Award was filed before the Principle Sub-Court Bhopal, which gave judgment confining Award.

(i) Is the Judgment passed by the Judge, liable to be Set Aside.

ii) Whether question relating to lack of jurisdiction be raised at the stage of execution or before the Appellate Court?

Q.4] Answer the following any four.

48

1. Why the measures of Alternate Dispute Resolution are not widely accepted in India?
2. Define Lok Adalat. Discuss Award, Jurisdiction and Power of Lok Adalat?
3. What are the provisions relating to Correction, Interpretation and Additional Award?.
4. Lok Adalat vis-a-vis Permanent Lok Adalat.
5. Explain the special features of the Geneva Convention.
6. State the procedure for setting aside an arbitral award.

वेळ : ३ तास

गुण : १००

1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.१] एक किंवा दोन वाक्यात उत्तर द्या.

1. लवादाची कोणतीही दोन पात्रता लिहा.
2. निगोटोएशन म्हणजे काय?
3. लवादाच्या कार्यवाहीची भाषा काय आहे?
4. कॉन्सिलिएटरची भूमिका काय आहे?
5. वैकल्पिक विवाद निराकरण म्हणजे काय?
6. समझौता करार म्हणजे काय?
7. लवाद न्यायाधिकरण म्हणजे काय?
8. मध्यस्थी म्हणजे काय?
9. परदेशी पुरस्कार म्हणजे काय?
10. लवादाची कोणतीही दोन पात्रता लिहा.

20

प्र.२] खालीलपैकी लहान नोट्स (कोणत्याही चार) लिहा.

1. लवादाच्या कार्यवाहीची समाप्ती.
2. लवाद आणि सामंजस्य यामध्ये फरक करा.
3. आर्बिट्रल अवॉर्डचे फॉर्म आणि सामग्री.
4. न्यू यॉर्क अधिवेशन.
5. न्यायालयाने अंतरिम उपाय.
6. कॉन्सिलिएटरची नियुक्ती.

20

Q.3] खालीलपैकी (कोणतेही दोन) सोडवा.

12

अ) लवादाच्या ठिकाणाबाबत पक्षांमध्ये वाद निर्माण झाला. लवादाच्या करारांतर्गत अशा मुद्द्यावर संयुक्त लवाद समितीने निर्णय द्यायचा आहे. अशा निर्णयाला अपील करता येईल की, असा प्रश्न सर्वोच्च न्यायालयासमोर होता.

27719

- (i) असा निर्णय अपील करण्यायोग्य आहे असे तुम्हाला वाटते का?
(ii) संयुक्त लवाद समितीने दिलेला निर्णय हा अंतरिम निवाडा म्हणून मानला जाऊ शकतो का? स्पष्ट करणे.

b) मालक आणि विकासक यांच्यातील विकास करारामध्ये, विवाद लवादाकडे पाठविण्याचे कलम आहे. हा करार रद्दबातल ठरवण्यासाठी मालकाने दिवाणी न्यायालयात दावा दाखल केला आहे.

- (i) असे कलम 'लवाद करार' आहे का?
(ii) विकास करार रद्द आणि निरर्थक घोषित झाल्यास उक्त 'लवाद करार' ची स्थिती काय असेल.
(iii) जर विकसकाने करारातील लवादाचे कलम न्यायालयाला दाखवले तर न्यायालयीन आदेश काय असू शकतो?

c) पक्षांमध्ये उद्भवलेल्या वादात, पक्षांनी रीतसर नियुक्त केलेल्या मध्यस्थाने पुरस्कार दिला. एक याचिका असे. निवाडा बाजूला ठेवण्यासाठी 34 सिद्धांत उप-न्यायालय भोपाळसमोर दाखल केला होता, ज्याने निवाडा मर्यादित ठेवला होता.

- (i) न्यायाधीशांनी दिलेला निर्णय, बाजूला ठेवण्यास जबाबदार आहे का?
(ii) अधिकारक्षेत्राच्या अभावाशी संबंधित प्रश्न अंमलबजावणीच्या टप्प्यावर किंवा अपीलीय न्यायालयासमोर उपस्थित केला जाईल का?

Q.4] खालील कोणत्याही चारची उत्तरे द्या.

1. पर्यायी विवाद निराकरणाचे उपाय भारतात मोठ्या प्रमाणावर का स्वीकारले जात नाहीत?
2. लोकअदालतीची व्याख्या करा. लोकअदालतीचे पुरस्कार, अधिकार क्षेत्र आणि शक्ती याविषयी चर्चा करा?
3. सुधारणा, व्याख्या आणि अतिरिक्त पुरस्काराशी संबंधित काय तरतुदी आहेत?
4. लोकअदालत कायमस्वरूपी लोकअदालत.
5. जिनिव्हा अधिवेशनाची विशेष वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
6. मध्यस्थ निवाडा बाजूला ठेवण्याची प्रक्रिया सांगा.

Paper / Subject Code: 35803 / Alternate Dispute Resolution System.

[Time: 3 Hours]

Total Marks: 100

1. All questions are compulsory.
2. All questions carry equal marks.

Q.1] Answer in one or two sentences.

1. Write any two salient features of the Arbitration and Conciliation Act, 1996. 20
2. What do you mean by Arbitration Award?
3. What is the nature of Arbitration?
4. What is the role of Conciliator?
5. What is the nature of A.D.R. system?
6. What is Conciliation?
7. What do you mean by Lok Adalat?
8. What is Mediation?
9. How many minimum and maximum number of arbitrators are permitted to be appointed on an arbitral tribunal?
10. Whether provisions of C.P.C. and Indian Evidence Act are binding for Arbitration?

Q.2] Write short notes (any four) of the following. 20

1. Advantages of Mediation.
2. Geneva Protocol, 1923.
3. Settlement agreement.
4. Additional Award.
5. Challenge to arbitrator's appointment.
6. Conciliation.

Q.3] Solve (any two) of the following. 12

- a) In ancient India, disputes were resolved by 5 panchas in various villages. These 5 persons were mostly known "Pancha mukhi Parmeshwar" in olden days.
  - 1) Which present type of peaceful settlement of dispute was used in ancient India?
  - 2) State the difference between Arbitration and Conciliation.
- b) Arbitration proceedings is going on between the parties.
  - 1) Explain the nature of proceedings before the arbitrator.
  - 2) Whether to follow the principles of natural justice are binding during arbitral proceeding?

c) Rajiv and Meena both are willing to tackle their dispute through Lok-Adalat and they did accordingly.

- 1) Whether award given by Lok -Adalat can be challenged?
- 2) Explain the importance of Lok-Adalat.

Q.4] Answer the following any four.

48

1. Explain - "The concept and object of Lok Nyayalaya is to bring justice at the door steps of the needy."
2. Write various salient features of the Arbitration and Conciliation Act,1996. Explain in detail Conciliation procedure.
3. Explain how the Arbitration system is better and more convenient than other systems of settling disputes.
4. Define "Arbitral Award." Explain the concept and compare it with International Arbitral Award.
5. What is Alternative Dispute Resolution system? Explain advantages and limitations of Alternative Dispute Resolution system.
6. State the grounds for setting aside an arbitral award and discuss any four of them.

वेळ : ३ तास

गुण : १००

प्र.१[प्रत्येकी एक किंवा दोन वाक्यात उत्तर द्या.

२०

१. लवाद आणि सामंजस्य कायदा, १९९६ ची कोणतीही दोन ठळक वैशिष्ट्ये लिहा.
२. लवाद निवाडा म्हणजे काय ?
३. लवादाचे स्वरूप काय आहे ?
४. समेटकर्त्याची भूमिका काय आहे ?
५. ए.डी.आर. प्रणालीचे स्वरूप काय आहे ?
६. समेट म्हणजे काय ?
७. लोक अदालत म्हणजे काय ?
८. मध्यस्थी म्हणजे काय ?
९. लवाद न्यायाधिकरणावर किमान आणि कमाल किती लवादांची नियुक्ती करण्याची परवानगी आहे ?
१०. दिवाणी प्रक्रिया संहिता आणि भारतीय पुराव्याचा कायदा यांच्या तरतूदी लवादासाठी बंधनकारक आहेत काय ?

प्र. २ टीपा लिहा. (कोणतेही चार)

२०

१. मध्यस्थीचे फायदे.
२. जिनिव्हा प्रोटोकॉल, १९२३.
३. समझोता करार.
४. अतिरिक्त निवाडा.
५. लवादाच्या नियुक्तीला आव्हान
६. समेट

प्र. ३ खालीलपैकी (कोणतेही दोन)

१२

- अ) प्राचीन भारतात, विविध गावांमध्ये ५ पंचाद्वारे विवाद सोडवले जात होते .या ५ व्यक्तींना जुन्या काळात "पंचमुखी परमेश्वर" म्हणून ओळखले जात असे.

- १) सध्याचा शांततेच्या मार्गाने वाद निवारण करण्याचा कोणता मार्ग प्राचीन भारतात वापरला गेला ?
- २) लवाद आणि समेट यातील फरक सांगा.
- ब) पक्षकारांमध्ये लवादाची कार्यवाही सुरु आहे.
- १) लवादासमोर कार्यवाहीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- २) लवादाच्या प्रक्रियेदरम्यान नैसर्गिक न्यायाच्या तत्त्वांचे पालन करणे बंधनकारक आहे का ?
- क) राजीव आणि मीना दोघेही लोकअदालतद्वारे त्यांच्यातील वाद- सोडवण्यास इच्छुक आहेत आणि त्यांनी त्यानुसार केले.
- १) लोक अदालतीने दिलेल्या निवाड्याला आव्हान देता येईल का?
- २) लोक अदालतीचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र ४ सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार सोडवा)

४८

१. "गरजूना दारात न्याय मिळवून देणे, ही लोकन्यायालयाची संकल्पना आणि उद्देश आहे," - स्पष्ट करा.
२. लवाद आणि सामंजस्य कायदा, १९९६ ची विविध ठळक वैशिष्ट्ये लिहा. तसेच समेट प्रक्रिया सविस्तरपणे समजावून सांगा.
३. विवाद मिटवण्याच्या इतर प्रणालींपेक्षा लवाद प्रणाली कशी चांगली आणि अधिक सोयीस्कर आहे, हे स्पष्ट करा.
४. लवादाचा "निवाडा" परिभाषित करा आणि त्यानंतर ती संकल्पना स्पष्ट करून त्याची आंतरराष्ट्रीय लवाद निवाड्याशी तुलना करा.
५. वैकल्पिक वाद निवारण प्रणाली म्हणजे काय? वैकल्पिक वाद निवारण प्रणालीचे फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा.
६. लवाद निवाडा रद्द करता येण्यासाठीची कारणे सांगा आणि त्यापैकी कोणत्याही चारवर चर्चा करा.